

## [SIGNALEMENT]

Jos De Belder, *Het lamlendig Vlaams verweer in België van 1885 tot 1940*, s.l., De Belder, 2011, 395 pp., ISBN 9781616279882

Wie zoals ik dertig jaar geleden aan de toenmalige Rijksuniversiteit Gent (RUG) op de vijfde verdieping van ‘de Blandijnberg’ de cursussen van geschiedenis van de nieuwste tijden volgde, kon daar Jos De Belder ontmoeten. Hij doceerde er vakken die vooral sociaaleconomische thema’s behandelen. Beminnelijk, minder prominent in beeld dan zijn collega’s Romain Van Eenoo en Herman Balthazar. En Vlaamsgezind, al moest ik dat van iemand anders vernemen. Ward Herbosch, Volksuniemilitant en later provincieraadslid in Antwerpen, wist mij, puttend uit decennia van ‘zwarte’ netwerking, mee te delen dat De Belder uit een familie kwam die tijdens de Tweede Wereldoorlog voor de collaboratie had gekozen. Het verbaasde me dan ook niet echt dat De Belder zich ook op een bepaald ogenblik over de Vlaamse beweging en/of het Vlaams-nationalisme zou buigen. De wijze waarop hij dit gedaan heeft, is echter ongewoon. Het resultaat van zijn onderzoek publiceerde hij in 2011, onder de titel *Het lamlendig Vlaams verweer in België van 1885 tot 1940*. Uit de titel kan men reeds opmaken dat het hier om een erg persoonlijke visie op de politieke geschiedenis van Vlaanderen en België gaat.

Aanleiding tot het onderzoek was in feite de idee om een familiegeschiedenis te schrijven. Dat bleek minder eenvoudig dan gedacht: nogal wat bruikbaar materiaal bleek in de loop van de jaren verdwenen, zelfs verbrand. Over sommige familieleden bestonden er dunnetjes gestoffeerde gerechtelijke dossiers. De Belder ondervroeg ook oudere familieleden. Uiteindelijk reconstrueerde hij in de mate van het mogelijke de familiegeschiedenis, maar hij gebruikte voor de publicatie wel schuilnamen voor alle betrokkenen. Dat relaas plaatste hij tegen de achtergrond van de Vlaamse ontvoogdingsstrijd van het einde van de negentiende en de eerste helft van de twintigste eeuw. De twee verhalen

worden afwisselend aan de lezer gepresenteerd, zodat deze kan kennis nemen van de politieke en de maatschappelijke ontwikkelingen en van de participatie hieraan en de gevolgen hiervan bij de familie De Belder. Voor zijn beschrijving van de Vlaamse ontvoogdingsstrijd en van de maatschappij waarin deze zich afspeelde, putte De Belder, behalve uit historisch onderzoek van Els Witte en Harry Van Velthoven, vooral uit de kranten die door zijn familie werden gelezen: de katholieke *Het Handelsblad* en *De Standaard* en de Vlaams-nationalistische *De Schelde* en *Volk en Staat*. *“Het verhaal van de Francofone vernederingen en de Vlaamse frustraties zal dus katholiek en rechts gekleurd zijn. De kranten manipuleerden gegevens van de informatie. Zij hebben bepaalde aspecten over-, onder- of niet belicht. Met die manipulatie heb ik me niet ingelaten. Alleen wat mijn familieleden onder ogen kregen, telde.”* (p. 23)

Het resultaat is een boek dat poogt te beschrijven en te verklaren waarom de familie voor een belangrijk gedeelte is geëvolueerd naar het Vlaams-nationalisme. Cijfers over de achteruitstelling van de Vlamingen in onderwijs, justitie en leger worden afgewisseld met schrijnende anekdotes. Geregeld geeft De Belder ook zijn persoonlijke commentaar. Die wordt in vetjes afgedrukt. Wanneer in 1910 in Brussel een tentoonstelling wordt gehouden over de schilderkunst ten tijde van Albrecht en Isabella, geeft men dit evenement de titel *L'art belge au 17ème siècle*. Er waren slechts werken van Vlaamse kunstenaars te zien. De informatie was in het Frans, er was geen Nederlandstalige catalogus, geen bediende kon de Vlamingen in hun taal voorthelpen. De jonge koning Albert I sprak in zijn troonrede over de Belgische meesters op de tentoonstelling. Commentaar in vetjes: *“‘Het Handelsblad’ gaf geen krimp op deze passus uit de troonrede. In alle omstandigheden bleefze een fanatiek verdediger van het Belgische koningshuis.”* (pp. 168-169)

In tegenstelling tot wat de titel suggereert, stopt de auteur zijn verhaal niet in 1940: ook de Tweede Wereldoorlog en de repressie komen in de familiegeschiedenis aan bod. Met zijn verhaal suggereert De Belder een quasi onvermijdelijke evolutie, die van een pril bewustzijn betreffende onrecht tegenover de Vlamingen ten slotte moest leiden tot echte of vermeende collaboratie. Dat is tegelijk de zwakte en de kracht van het boek. De Belder heeft geen geschiedenis van de Vlaamse beweging en van het Vlaams-nationalisme geschreven. Daarvoor is het werk te eenzijdig – iets wat hijzelf impliciet toegeeft wanneer hij de keuze van zijn bronnen verantwoordt. Hij heeft zich anderzijds ook niet beperkt tot het schrijven van een familiechroniek. Het boek geeft m.i. een goed voorbeeld van hoe generaties Vlaams-nationalisten zijn opgevoed, waaruit zij hun overtuiging haalden, op welke bronnen en ervaringen zij zich beriepen, welke keuzes ze maakten en welke reducties zij hanteerden, om ten slotte te doen wat zij dachten wat nodig was. De verdienste van het werk ligt vooral in de schets van een milieu, een atmosfeer, een leefwereld met zijn ambities en frustraties – die trouwens tot de dag

van heden doorwerken. Voor het begrijpen van de geschiedenis van de Vlaamse beweging en van het Vlaams-nationalisme is een werk als dat van De Belder bepaald niet zonder belang.

[Frank Seberechts]

---